

การศึกษากลุ่มประโยคในความเรียงภาษาไทย

นายดิเรกชัย มหัทธนะสิน

วิทยาลัยพณิชยการศรีนครินทร์ สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๓

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นววรรณ พันธุเมธา

ในความเรียงซึ่งประกอบด้วยประโยคชนิดต่าง ๆ ที่นำมาเรียงร้อยต่อกันเพื่อเสนอเรื่องราวความรู้ความคิดของผู้ประพันธ์นั้น มีสิ่งที่จูงใจผู้วิจัยให้สนใจจะศึกษา นั่นก็คือเรื่องของการสัมพันธ์ของประโยคที่มาเรียงต่อกันเข้าเป็นกลุ่ม เพื่อกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประโยคที่จัดเป็นกลุ่มประโยคนั้นอาจจะประกอบด้วยประโยคที่เรียงกันมาตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไป โดยที่อาจจะเป็นประโยคที่สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้ และจะเป็นประโยคชนิดใดก็ได้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดประสงค์หลักในการวิจัยครั้งนี้ไว้ ๒ ประการ คือ

๑. ศึกษากลุ่มประโยคในความเรียงภาษาไทยในคำที่เกี่ยวกับลักษณะของประโยคที่สัมพันธ์กัน

๒. ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของประโยคทั้งทางด้านความหมายและทางด้านรูปแบบโครงสร้าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าวิจัยโดยคัดเลือกกลุ่มประโยคจากข้อมูลความเรียงที่ได้รับคัดเลือกในการประกวดหรือที่อยู่ในข่ายการพิจารณาตัดสินระหว่างปี ๒๕๑๕ - ๒๕๒๐ ประมาณ ๒๐๐ ตำนวน และนำมาศึกษาวิจัยการวิจัยได้ผลที่น่าสนใจพอสรุปได้ คือ

ความสัมพันธ์ของประโยคทางความหมาย

ผู้วิจัยพบว่าประโยคแต่ละประโยคที่เรียงลำดับต่อเนื่องกันนั้นจะมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย คือ ความหมายของประโยคหลังจะเกี่ยวเนื่องกับความหมายของประโยคหน้าโดย

อาศัย ความหมายของคำเชื่อมประโยค คำกริยา หรือ คำนาม เป็นเครื่องบ่งชี้ความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ของประโยคทางความหมายอาจจะแยกกล่าวได้ดังนี้

๑. **ชนิดของความหมาย** ความหมายของประโยคหลังจะเกี่ยวเนื่องกับความหมายของประโยคหน้าในลักษณะต่างๆ ได้หลายแบบ เช่น

ก. **ประโยคหลังจะแจกแจงเนื้อความของประโยคหน้า** ในลักษณะการอธิบาย การจำกัดความ หรือ การขยายความ

ตัวอย่าง

จดหมายช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประเทศชาติ // กล่าวคือ จดหมายเป็นเครื่องเชื่อมโยงให้เกิดความสัมพันธ์อันดีและดำรงไว้ซึ่งความเป็นมิตรระหว่างประเทศ

ข. **ประโยคหลังจะมีความหมายคล้อยตามประโยคหน้า**

ตัวอย่าง

สมเด็จพระรามาธิบดีไม่เพียงแต่ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานีเท่านั้น // พระองค์ยังทรงเป็นปฐมกษัตริย์ไทยที่ได้ทรงวางรากฐานความมั่นคงและความเจริญให้แก่ชนชาติไทยอีกด้วย

ค. **ประโยคหลังจะมีความหมายแตกต่างหรือตรงข้ามกับประโยคหน้า**

ตัวอย่าง

การศึกษาของกุลบุตรไทยเป็นไปตามประเพณีอันเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สถานที่ศึกษาคือวัด พระเป็นครู // ส่วนสตรีศึกษาฝึกหัดวิชาการบ้านการเรือนอยู่กับบ้านหรือเข้าไปอยู่ในวังของเจ้านายฝ่ายใน

๒. **สิ่งที่บอกความหมาย** ความหมายของประโยคที่สัมพันธ์กันจะมีสิ่งที่บอกความสัมพันธ์ทางความหมายซึ่งอาจแบ่งได้ดังนี้

ก. **คำนามในนามวลี** คำนามคำใดคำหนึ่งในประโยคหลังอาจจะบอกความสัมพันธ์ของประโยคได้โดยอาจจะเป็นการแสดงตัวอย่าง การสรุปความ การแสดงผล การตอบ หรือ การแสดงเหตุ

ตัวอย่าง

การอุตสาหกรรมนั้น หากมีแต่รัฐบาลสนับสนุนฝ่ายเดียวโดยประชาชนไม่ให้ความร่วมมือแล้ว // ผลที่ปรากฏออกมาก็คือความเจริญของประเทศชาติก็จะไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นประชาชนต้องให้ความร่วมมือเป็นสำคัญ เราลองคิดดูว่าการครองชีพที่เรามีกินมีใช้ เป็นกิจประจำวันตั้งแต่แรกเริ่มเช้าของวันใหม่นั้น เราจะใช้อะไรบ้าง... // เราก็จะได้ คำตอบ โดยตัวของเราเองได้ว่า ๙๐% ที่เดียวของที่เราใช้ประจำวันนั้นเป็นของที่ผลิตขึ้นโดยฝีมือคนต่างชาติ

ข. คำกริยาในกริยาวลี คำกริยาอาจจะบอกความสัมพันธ์ของประโยคได้โดยอาจจะเป็นการสรุปความ การแสดงผล การแจกแจง ความ การตอบ การแสดงความแตกต่าง หรือความตรงข้ามกัน

ตัวอย่าง

ลวดลายในเครื่องมุกไทย อ่อนช้อยสวยงาม ให้ความรู้สึกอันละเมียดละไม ความเพลิดเพลิน // สิ่งเหล่านี้จะ แตกต่าง และ ตรงกันข้ามกับเครื่องมุกของชาติอื่น ๆ ในแง่ที่ว่าคู่เท่าไรก็ไม่เบียดอีกทั้งยังนำใช้อีกด้วย

ในสมัยกรุงสุโขทัย การประกอบอุตสาหกรรมได้เจริญทัดเทียมต่างประเทศเช่น จีน // การประกอบอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การทอผ้า การทำเครื่องจักสาน การตีเหล็ก และ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

ค. คำเชื่อมประโยค คำเชื่อมประโยคอาจจะบอกความสัมพันธ์ของประโยคได้ทุกลักษณะ ยกเว้นความสัมพันธ์ในลักษณะการตอบ

ตัวอย่าง

พระองค์ตรัสถึงความสำคัญในหน้าที่ความรับผิดชอบ // และ ทรงชี้แนวทางที่เหมาะสมในอันที่จะฝึกฝนกล่อมเกลายาวชน

พระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชะเวตี้ ยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. ๒๐๕๑ ครั้งนั้นฝ่ายไทย

เสียดสมเด็จพระศรีสุริโยทัย อัครมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิในที่รบ // แต่ทว่าพม่าไม่อาจหักเอากรุงศรีอยุธยาได้ต้องถอยทัพกลับไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าในบางกรณีประโยคที่เรียงกันมาไม่มีสิ่งบอกความสัมพันธ์ทางความหมาย อันได้แก่ นามวลี กริยาวลี และคำเชื่อมประโยคปรากฏอยู่ ความหมายของประโยคเหล่านี้จะสัมพันธ์กันในลักษณะการขยายความ

ตัวอย่าง

จดหมายเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก // ไทยเรานิยมใช้กันมาแล้วตั้งแต่โบราณกาล // ในบรรณภาพ จดหมายมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง // บรรณคดีทุกเรื่องได้แทรกจดหมายไว้แพร่พราราวกับเพชรน้ำเอกที่ประดับเรือนแหวนให้สูงค่าขึ้น // จดหมายที่กล่าวถึงในบรรณคดีไทยมีมากมาย

ในสมัยปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในด้านวิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้ารวดเร็วไปไกล // บ้านเมืองเจริญขึ้น // การคมนาคมสะดวก // ระบบการไปรษณีย์ก็เจริญก้าวหน้าติดตามไปด้วย

ความสัมพันธ์ของประโยคทางรูปแบบโครงสร้าง

นอกจากประโยคจะสัมพันธ์กันทางความหมายแล้ว ก็ยังอาจจะมีความสัมพันธ์กันทางรูปแบบโครงสร้างได้อีกด้วย ประโยคที่สัมพันธ์กันทางรูปแบบโครงสร้างนั้นอาจไม่ใช่ประโยค

ที่ติดต่อกัน อาจจะมีประโยคอื่นมาคั่นก็ได้และ
ประโยคหนึ่ง ๆ ก็อาจจะสัมพันธ์กับประโยคอื่น
ได้หลายลักษณะ ซึ่งอาจจะแบ่งออกได้ดังนี้

๑. การซ้ำ ผู้วิจัยพบว่า ประโยคอาจ
สัมพันธ์กันทางรูปแบบโครงสร้างในลักษณะ
การซ้ำ กล่าวคือหน่วยใดหน่วยหนึ่งในประโยค
หลัง อาจจะซ้ำรูปหรือซ้ำความหมายกับหน่วย
ใดหน่วยหนึ่งในประโยคหน้า สิ่งที่ซ้ำนั้นอาจ
จะเป็น นามวลี กริยาวลี หรือบุพบทวลีก็ได้
ลักษณะการซ้ำอาจจะเป็นการซ้ำทั้งรูปคำและ
ความหมายหรือซ้ำเฉพาะความหมายก็ได้

ตัวอย่าง

เราควรส่งเสริม สีนค้ำศิลป์หัตถกรรม
ก่อนอื่น // เพราะ สีนค้ำศิลป์หัตถกรรม ก้าวหน้า
อย่างรวดเร็ว

เมื่อการคมนาคมของไทย เจริญขึ้น //
การไปรษณีย์ก็ เจริญขึ้น ด้วย

ในกรณีที่เป็นกรซ้ำเฉพาะความหมาย
นามวลีในประโยคหลังอาจจะเป็นคำนามหรือ
สรรพนามก็ได้

ตัวอย่าง

นักวิทยาศาสตร์ ใช้เวลาในชีวิตของเขา
ในการทดลองต่าง ๆ // และสามารถสร้างสรรค์
สิ่งต่าง ๆ ที่นำความสะดวกสบายให้แก่มนุษย์เป็น

อันมาก // เขาเหล่านั้น ได้ใช้ชีวิตอย่างเพิด-
เพิดกับงาน // จนไม่ทราบว่าจะเวลาล่วงไปเท่าไร

พระภิกษุสงฆ์ จะสอนให้ผู้มาเรียนหัด
อ่านเขียนหนังสือไทยและบาลี // และในขณะที่
ท่าน ก็สั่งสอนอบรมแนะนำศิษย์ให้ประพฤติ
ปฏิบัติในทางที่ตรงตามด้วย

๒. การไม่ปรากฏ ผู้วิจัยพบว่า ถ้า
ส่วนของประโยคส่วนใดได้ปรากฏแล้วใน
ประโยคหน้า ส่วนของประโยคส่วนนั้นอาจจะ
ไม่ปรากฏในประโยคหลังก็ได้ เท่าที่สำรวจ
จากข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า มีเฉพาะนามวลีและ
บุพบทวลีเท่านั้นที่ไม่ปรากฏ

ตัวอย่าง

การติดต่อส่งข่าวทางไปรษณีย์ใน
ปัจจุบันนี้ / รวดเร็ว สะดวกสบาย // นอกจาก
นั้นแล้ว / / ยังปลอดภัยอีกด้วย

ข้อความในช่องว่างคือนามวลีที่ไม่ปรากฏ
ในประโยคหลัง ตรงกับหน่วยประธานในประ-
โยคหน้า คือ “การติดต่อส่งข่าวทางไปรษณีย์
ในปัจจุบันนี้”

เมื่อ/ไทย/ได้รับ/ศิลปการทำเครื่องถม
มาจากปอร์ตุเกสแล้ว // ไทย / ก็ดัดแปลงแก้ไข
/ / บ้าง

ข้อความในช่องว่างที่ไม่ปรากฏในประ-
โยคหลังตรงกับหน่วยกรรมตรงในประโยคหน้า
คือ “ศิลปการทำเครื่องถม”

๓. การเพิ่ม ประโยคหลังอาจสัมพันธ์กับประโยคหน้าได้โดยเพิ่มคำเชื่อมประโยคในลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพิ่มคำเชื่อมที่ต้นประโยค เพิ่มคำเชื่อมที่กลางประโยค เพิ่มคำเชื่อมที่ท้ายประโยค หรือเพิ่มคำเชื่อมที่ต้นและกลางประโยค

ตัวอย่าง

นายจาคอบ วัน เน็ค (Jacob Van Neck) ได้แล่นเรือมายังเมืองบันคัมในเกาะชวา // เพื่อมาฟื้นฟูการค้าของฮอลันดา

ชาวฮอลันดาได้เข้ามาติดต่อกับไทยไม่ถึงปี // สมเด็จพระนเรศวร ก็ สวรรคต

การคมนาคมเชื่อมโยงชนบทกับตำบลอำเภอ และจังหวัดต่างๆ ได้มาก เพียงใด // จะสามารถหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมได้มากเพียงนั้น

เพราะการไปรษณีย์เป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ชุมชน // ดังนั้น ชาวสารต่างๆ จึงสามารถเผยแพร่ไปยังท้องถิ่นชนบทได้อย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าประโยคที่สัมพันธ์กันอาจมีลักษณะที่บอกความสัมพันธ์ร่วมกันได้หลายลักษณะ คือ

การไม่ปรากฏกับการซ้ำ

การไม่ปรากฏกับการเพิ่ม

การซ้ำกับการเพิ่ม

การไม่ปรากฏกับการซ้ำและการเพิ่ม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มประโยคความเรียงต่าง ๆ อย่างละเอียด โดยให้รายละเอียดของหน่วยประโยคต่าง ๆ ที่ซ้ำ ไม่ปรากฏ หรือเพิ่ม การวิจัยในทำนองนี้จะช่วยให้เราสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของประโยคต่างๆ ที่เขียนต่อเนื่องกันในความเรียงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งสำหรับผู้ที่ต้องการปรับปรุงการเขียนเรียงความของตน และสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่สอนเรียงความด้วย

จิราภรณ์ กัทรากานุกัทร
ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย